

**БАЛАНС ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ СКЛАДНИКІВ
В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ**

Марина ТИМОФІЄВА, Ігор СКАКУН

Буковинський державний медичний університет, Чернівці (Україна),
timofieva.marina@bsmu.edu.ua; Skakun.Ihor@bsmu.edu.ua

**BALANCE OF TRADITIONAL AND INNOVATIVE
INGREDIENTS IN THE MODERN EDUCATIONAL SPACE**

Marina TIMOFIEVA, Ihor SKAKUN

Bukovinian State Medical University, Chernivtsi (Ukraine)
ORCID ID 0000-0003-3444-5182
ResearcherID S-5818-2016; ORCID ID 0009-0005-1990-9200

Timofieva Marina, Skakun Ihor. Balance of traditional and innovative ingredients in the modern educational space. The purpose of the study is to highlight the perspectives of educational strategies in which the principles of innovation and traditionality are harmonized. The tasks of the article are focused around the search for theoretical-methodological and educational-practical guidelines for the correlation of innovative ideas with the traditional educational space. The research methodology is based on general scientific methods (analysis, forecasting, systematization), which provide an understanding of the foundations and features of scientific and pedagogical discourse; philosophical and scientific methods (synergy, dialectics), thanks to which awareness of the coexistence and interaction of educational elements or development strategies is formed. Elements of the novelty of scientific intelligence are focused on taking into account the cultural norms and traditions of the community in which innovative transformations are implemented in the educational space. Sociocultural realities can play the role of a barrier or a favorable environment for information and communication technologies in the educational sphere. Consequently, educational systems are being transformed in today's dynamic world along with other spheres of social activity, actively using digital potential. At the same time, cultural traditions are a stabilizing factor in innovation processes, which allows us to clearly position the role and status of the digital environment in the educational space. The use of ICT has its own characteristics and determines the priorities of future educational strategies. **Conclusion.** Therefore, maintaining a balance between the classical educational system and new educational environments is the key to the harmonious development of this sphere of social activity in the context of socio-cultural progress.

Keywords: digitization of education, educational innovations, traditional education, digital educational environment, education 4.0.

Вступ. Інноваційні виміри потребують визначеності впливу соціокультурного фактору при їхньому впровадженні до освітнього середовища. Зазвичай, культурно-освітні реалії мають два ключових позиціонування щодо інноваційності (див Фіг. 1).

Пошуковий фокус наукової розвідки спрямований на узгодження цифровізації як елемента інноваційності з традиційними нормами культурно-освітнього простору. Чисельні дослідження науково-педагогічного дискурсу

доводять ефективність цифровізації освітнього процесу. Завданням статті є висвітлення цифрового освітнього потенціалу в контексті культурно-освітніх традиційних норм та правил.

Огляд літератури. У науково-педагогічному дискурсі актуалізація проблеми співвідношення традиційних та інноваційних форматів освітнього середовища в останні роки лише посилюється. Причиною є активне впровадження інформаційно-комунікативних технологій до освітнього простору.

Фіг. 1. Вплив культурно-освітніх традицій при впровадженні інноваційних принципів цифровізації

Джерело: власна розробка авторів.

Nadkarni & Prügl¹ пропонують розгляд проблем цифровізації освіти на макро- та мікрорівнях. Такий підхід дозволяє простежити вплив культурно-освітніх норм на принципи цифровізації з стратегічного та практично-будовного рівнів. Макрорівень інновацій в освіті передбачає охоплення всієї освітньої системи. Мікрорівень цифровізації торкається здебільшого особистісного виміру учасників освітнього процесу.

Учасники освітнього процесу одночасно формують соціокультурний вимір розвитку спільноти чи держави. Тому налаштованість на використання інноваційних технологій в глобальному вимірі переноситься і на освітнє середовище².

Задля цілісного розгляду особливостей реалізації принципів цифровізації освіти в культурно-історичних епохах варто стимулювати міждисциплінарні дебати стосовно стратегічних альянсів (до прикладу: освіти та культури)³.

Методологія дослідження ґрунтується на таких фундаментальних кластерах:

- загальнонаукові методи, які покликані провести структурний та порівняльний аналіз цифрових елементів в освітньому середовищі та реакцію культурно-освітніх традицій та норм на інноваційні принципи;
- методи науково-педагогічного дискурсу, спрямовані на моделюванні та прогнозуванні співіснування інноваційних та традиційних моделей освітнього розвитку;
- філософсько-наукові методи синергетики та діалектики, завдяки яким розробляються пріоритети освітніх

трансформацій, пов'язаних з цифровізацією.

У дослідженні використано теорію діяльності (теорія активності) – методологічний підхід, завдяки якому аналізується реалізація принципів цифровізації освіти в конкретних культурно-історичних умовах (пандемії, соціально-економічної нестабільності)⁴.

Наукові дослідження цифровізації освіти часто залучають для аналізу та осмислення системності інноваційних процесів науково-філософський методологічний арсенал. Зокрема, принцип критичного аналізу філософії постцифрового простору⁵ передбачає використання елементів кібернетики, квантових обчислень, штучного інтелекту, глибокого навчання тощо.

Метою наукової розвідки є кореляція інноваційних елементів цифровізації з традиційними освітніми нормами. Дотримання балансу між динамічністю та фундаментальністю освітнього простору сприяє формуванню ефективних освітніх стратегій майбутнього. Основними завданнями наукової розвідки постають проблеми позиціонування цифровізації в теоретико-світоглядній освітній парадигмі та в науково-педагогічному практичному дискурсі. Визначення ролі та статусу цифровізації в культурно-освітньому середовищі є ключовим завданням освітньої стратегії розвитку.

Результати. Відповідно до ключових стратегічних вимірів цифровізації освітнього середовища, формуються моделі впровадження цифрового арсеналу в практично-освітній активності (Таб. 1).

Таб. 1. Статус інноваційних принципів в традиційному освітньому середовищі.

Формат впровадження інноваційних елементів	Особливості реалізації інноваційного потенціалу в освітньому просторі
Адаптаційний	Інновації виступають здебільшого у якості інструментів задля підвищення ефективності освітньої системи
Інтегративний	Інноваційний формат впроваджується в якості альтернативного кластеру освітньої активності поряд з традиційними освітніми середовищами
Трансформаційний	Інноваційність ініціює та реалізовує фундаментальну трансформацію навчально-методичного, організаційного та індивідуального характеру в системі освіти
Видозмінюючий	Інновації витісняють традиційні освітні моделі та змінює цільове призначення освітньої сфери

Джерело: власна розробка авторів.

Науково-педагогічний дискурс досі не надав стверджувальної відповіді, щодо позиціонування змін, актуалізованих в період пандемії, як інноваційних трансформацій в освіті⁶. Водночас, «цифрова трансформація нещодавно стала для організацій новою парадигмою — обов'язковим прикладом — для забезпечення конкурентної переваги»⁷. Тобто, культурні особливості сприйняття цифровізації в освіті з необхідності, спричиненою обов'язковістю пандемічних

обмежень перейшли до необхідності, зумовленою суспільними вимогами часу.

Технологічна інтеграція до освітнього процесу є невід'ємною частиною постійних та перманентних змін⁸. Цифрові технології формують своєрідний формат освітнього простору, який передбачає збереження традиційних основ освітнього середовища (передовсім його цільового призначення) при одночасному активному інноваційному розвитку.

¹ Nadkarni, S., Prügl, R. "Digital transformation: a review, synthesis and opportunities for future research", *Management Review Quarterly*, 2021, Vol. 71, P. 233–341 [In English].

² Balyer, A., Öz, Ö. "Academicians' views on digital transformation in education", *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 2018, Vol. 5, P. 809–830 [In English].

³ He, Q., Meadows, M., Angwin, D., Gomes, E., Child, J. "Strategic Alliance Research in the Era of Digital Transformation: Perspectives on Future Research", *British Journal of Management*, 2020, Vol. 31, P. 589–617 [In English].

⁴ Greenhow C., Lewin C., Staudt Willet, K. B. "The educational response to Covid-19 across two countries: a critical examination of initial digital pedagogy adoption", *Technology, Pedagogy and Education*, 2021, Vol. 30, P. 7–25 [In English].

⁵ Peters, M. A., Besley, T. "Critical Philosophy of the Postdigital", *Postdigital Science and Education*, 2019, Vol. 1, P. 29–42 [In English].

⁶ Ellis V., Steadman S., Mao Q. "Come to a screeching halt: Can change in teacher education during the COVID-19 pandemic be seen as innovation?", *European Journal of Teacher Education*, 2020, Vol. 43, P. 559–572 [In English].

⁷ Jackso N. C. "Managing for competency with innovation change in higher education: Examining the pitfalls and pivots of digital transformation", *Business Horizons*, 2019, Vol. 62, P. 761–772 [In English].

⁸ Sarker N. I. S., Wu, M., Cao, Q., Alam, G. M. Li, D. "Leveraging Digital Technology for Better Learning and Education: A Systematic Literature Review", *International Journal of Information and Education Technology*, 2019, Vol. 9 [In English].

Дослідження сучасного освітнього простору⁹ констатують найбільш поширені дефініції, а саме: «стійкий розвиток», «технології» та «інновації». Такі термінологічні особливості вказують на необхідність узгодження принципів інноваційності та традиційності. Оскільки цифровізація набула глобального характеру, то вона не може позиціонуватися революційним виміром для освіти. За таких умов, сталий розвиток освіти передбачає використання цифрових технологій в якості звичних інструментів.

Ally¹⁰ зазначає, що в епоху Четвертої промислової революції цифровізація навчання неминує мати адаптаційний характер. Причиною цього стане індивідуалізація навчання, в якій цільове призначення освіти включатиме необхідність задовольнити потреби всіх учасників освітнього процесу. Культурно-освітня особливість цифровізації освіти полягає у небезпеці відсутності у студентів навичок подолання проблем без інформаційно-технологічного забезпечення¹¹.

Прагматичність сучасної культури визначає пріоритети позиціонування цифрового сегменту в освіті. Ключовою характеристикою цифровізації освіти постає ефективність цього процесу¹². Так стає затребуваним трансформаційний формат цифровізації, оскільки завдяки перетворювальній активності підвищуються показники якості освіти. Пандемія COVID-19 зумовила мінливість культурно-історичних ландшафтів, забезпечуючи ці трансформації цифровими інструментами¹³.

Підтвердженням трансформаційного виміру цифровізації є людиновимірні аспекти її реалізації в освітньому просторі. Учасники освітнього процесу перетворюють соціокультурні виклики, спричинені цифровізацією на можливості особистісного професійного розвитку завдяки цифровим інструментам¹⁴.

Особливістю цифровізації освіти є диференціація сприйняття цього процесу в світоглядному вимірі. Якщо раніше раціональне осмислення було фактично безальтернативним для легітимізації нових принципів в освіті, то сучасна картина світу передбачає крім раціонального, ще й чуттєво-світоглядне усвідомлення. Розвиток концепції «цифрового захоплення» стимулював оптимістичні прогнози щодо цифровізації освіти¹⁵. Освітні стратегії, які орієнтовані на домінуючу роль інноваційних технологій видозмінюють цільове призначення освіти та практично-орієнтований вияв цієї сфери суспільної активності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, співвідношення між традиційними та інноваційними форматами освітнього простору є актуальною проблемою сучасного соціокультурного простору. При впровадженні інноваційних елементів до освітнього середовища формується декілька варіантів кореляції фундаментальних та гнучких складників освіти:

адаптаційний, згідно з яким цифровізація, гейміфікація,

технологізація та інші інноваційні виміри стають інструментом, який підвищує ефективність класичної освітньої системи;

інтегративний, особливістю якого є альтернативний вимір інноваційного кластеру освітньої активності поряд із загальноприйнятими освітніми середовищами;

трансформаційний, який передбачає реалізацію фундаментальних перетворень навчально-методичного, організаційного та індивідуального характеру в системі освіти;

видозмінюючий, який призводить до кардинальних трансформацій освітнього простору та повноцінне використання нових ІКТ-форматів освітнього середовища.

Перспективним напрямом подальших досліджень є формування теоретико-методологічних настанов освітніх стратегій, в основі яких будуть домінувати синергетичні принципи взаємодії традиційних та інноваційних елементів освітнього середовища. Досягнення балансу між класичною та новою освітою не є лінійним процесом та не передбачає встановлення чітких норм та рамок співвідношення освітніх складників. Важливим є динамічність та гнучкість показників традиційності та інноваційності освіти, які перебувають в активному змінному вимірі.

Тимофієва Марина – кандидат психологічних наук, доцент закладу вищої освіти кафедри психології та філософії Буковинського державного медичного університету. Автор понад 80-ти наукових праць, серед яких: монографії, навчально-методичні посібники, навчальний посібник рекомендований Міністерством освіти та науки України, психологічний практикум. Коло наукових інтересів: психологія, педагогіка, емоційний інтелект, психодіагностика.

Timofieva Marina – PhD, Associate Professor of the Department of Psychology and Philosophy of the Bukovinian State Medical University. The author of more than 80 scientific works, including: monographs, educational and methodological manuals, a manual recommended by the Ministry of Education and Science of Ukraine, a psychological workshop. Scientific interests: psychology, pedagogy, emotional intelligence, psychodiagnosics.

Скакун Ігор – кандидат філософських наук, доцент кафедри психології та філософії Буковинського державного медичного університету. Автор 40 наукових статей, 2 монографії, 4 навчально-методичних посібників. Коло наукових інтересів: філософія, історія, культурологія, історія України, українська філософія, філософська антропологія.

Skakun Ihor – PhD, Associate Professor of Social Sciences and Ukrainian studies Department in Bukovinian State Medical University, is the author of 40 scientific articles, 2 monographs, 4 teaching aids on the history of Ukrainian culture. Scientific interests: history of Ukraine, philosophy, culture, philosophical anthropology, history of philosophy.

Received: 19.05.2023

Advance Access Published: June, 2023

© M. Timofieva, I. Skakun, 2023

⁹ Abad-Segura E., González-Zamar, M. D., Infante-Moro, J. C., Ruipérez García, G. "Sustainable Management of Digital Transformation in Higher Education: Global Research Trends", *Sustainability*, 2020, Vol. 12 [In English].

¹⁰ Ally M. "Competency Profile of the Digital and Online Teacher in Future Education", *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 2019, Vol. 20 [In English].

¹¹ Spiteri M., Chang Rundgren S. N. "Literature Review on the Factors Affecting Primary Teachers' Use of Digital Technology. Technology", *Knowledge and Learning*, 2020, Vol. 25, P. 115–128 [In English].

¹² Sousa M. J., Rocha A. "Digital learning: Developing skills for digital transformation of organizations", *Future Generation Computer Systems*, 2019, Vol. 91, P. 327-334 [In English].

¹³ Dwivedi Y. D., Hughes L., Coombs C., Constantiou I., Duan Y., Edwards J. S., Gupta B., Lal B., Misra S., Prashant P., Raman R., Rana N. P., Sharma S. K., Upadhyay N. "Impact of COVID-19 pandemic on information management research and practice: Transforming education, work and life", *International Journal of Information Management*, 2020, Vol. 55 [In English].

¹⁴ Brevik L. M., Björk Gudmundsdóttir G., Lund A., Strømme T. A. "Transformative agency in teacher education: Fostering professional digital competence", *Teaching and Teacher Education*, 2019, Vol. 86 [In English].

¹⁵ Dufva T., Dufva M. "G"asping the future of the digital society», *Futures*, 2019, Vol. 107, P. 17–28 [In English].